

İman ve İslam rükünlerinin arasında tenasüb olduğu ifade ediliyor; bu konuyu açıklar mısınız?

İmanın altı rüknü, Allah'a, O'nun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, öldükten sonra dirilmeye ve kadere iman etmektir.

Bu esaslar, inananları huzurlu, istikametli, itidalli bir ruh haline ulaştırır. Böyle fertlerden meydana gelen toplumda huzur hâkim olur. Mesela, Allah'a iman, kişiyi sahipsizlikten, başboşluktan kurtarır. Şu dünya hanında Kerîm bir Zât'ın misafiri olduğunu gösterir. Kâinatın ve kâinattaki varlıkların ne vazife yaptıklarını bildirir. İnsana, muazzam bir istinad noktası olur.

Malumdur ki, insan kuvvetli bir istinad noktası bulunca, şahsî kuvvetinden büyük işler yapabilir. Mesela, bir asker, orduya dayanarak şahsî kuvvetinden binlerce defa daha büyük işlere girişebilir. Onun gibi, "*Âlemlerin Rabbine inanıyorum*" diyen bir mü'min, Allah'a intisabla büyük işlere cesaretle girer.

Meleklerle iman, insanın varlık âlemini genişletir. Meleklerle inanan mü'min, kâinatı büyük bir vahşet mekânı değil, her tarafı meleklerle şenlenmiş muhteşem bir mescid olarak görür. Amelleri yazan Kiramen Kâtibini düşününce, hal ve hareketlerine daha çok dikkat eder.

"İnsanın sağında ve solunda oturan (meleklerin) onun amellerini yazdıklarını hatırla. İnsan, ne konuşursa, muhakkak yanında hazır bir görücü vardır."(1)

âyetinin hükmünü hatırlıktan hiç çıkarmaz.

Kabirde insana sual soracak Münker-Nekir meleklerini hatırladığında, yalnız, kimsesiz, tek başına bırakılacağı kabirde bu meleklerle yalnızlıktan kurtulacağını düşünür, mesrur olur.

Kitaplara iman vasıtasıyla, Allah'a muhatap olmanın huzur ve mutluluğunu yaşar. Okyanusta yol alanlara pusulanın lüzumu gibi, şu hayat okyanusunda yol alan insanlığa, Kur'an gibi bir rehberin ne derece ehemmiyet arzettiğini anlar. Keza, yaratılışın sırlarını, insanın vazifelerini öğrenir. Bu konulara alâka duyan felsefecilerin tarih boyunca insanı tatmin eden izahlar getiremeyişleri, kitaplara imanın fert ve toplum hayatında ne büyük bir ehemmiyet taşıdığını açıkça ispat eder.

Peygamberlere iman, insanı rehbersizlikten kurtarır. Malumdur ki, uzun, tehlikeli yollar rehberine ihtiyaç hissettirir. İnsanın ruhlar âleminde başlayan ve tâ ebede kadar sürecek olan seyahatinin en mühim bölümünü teşkil eden şu dünya

hayatında, mümtaz şahsiyetlerin rehberliğine ihtiyaç vardır. Bu müstesna insanlar, başta Peygamberlerdir. Kur'an-ı Kerîm, Hz. Peygamber hakkında şöyle der:

"Şüphesiz size, Allah Resulünde '*usve-i hasene*' vardır."(2)

"Usve-i hasene", güzel misal mânâsındadır.

"Rabbim beni edeplendirdi ve edebimi güzel kıldı."(3) diyen Hz. Peygamber, elbette bütün insanlığa en güzel modeldir, en büyük rehberdir.

İnsan, Hz. Peygamberin hayatını rehber almakla, kendi hayatında karşılaştığı durumlarda, ortaya koyması gereken tavrı belirler. "*Acaba şöyle mi yapsam, yoksa böyle mi yapsam?*" şeklindeki tereddütlerden kurtulur.

Ahirete iman, kişiye muaazam bir istimdad noktası olur. Zira her insanın en büyük meselesi, ölüm hâdisesidir. Her insanın mahkûmu olduğu ölüm, ilk bakışta çok korkunç bir hâdisedir. Ruhunda ebedilik arzusu taşıyan insan, ölümle her şeyin bitmesini istemez. Beşerî düşünce sistemleri, bu güne kadar ölümün muammasını çözebilmiş ve onun yüzündeki siyah peçeyi kaldırabilmiş değildir.

İşte, ahirete iman, ölümün muammasını çözer, yüzündeki siyah peçeyi kaldırıp, ardında tebessüm eden güzel yüzünü gösterir ve bildirir ki, "ölüm son değildir, yeni bir hayatın başlangıcıdır. Kabir korkunç bir kuyu ağzı değil, nuranî âlemlerin kapısıdır. Ana rahminden ayrılarak bu dünyaya gelen insanlar, kabir tüneliyle de yeni bir âleme geçiş yapacaklardır."

Keza, ahirete iman, cemiyeti meydana getiren fertleri kötülüklerden alıkoyar, iyiliklere ise sevk ve teşvik eder.

"...(Yapılan iyi veya kötü iş) bir hardal tanesi kadar da olsa, bir kayada, göklerde veya yerde gizlense de Allah onu karşına koyar. Çünkü Allah, Latiftir, Habirdir."(4)

gibi nice âyetler bu mânâyı dile getirir. Halkımız arasında şöhret bulmuş "iyilik yap denize at. Balık bilmezse Hâlık bilir" sözü böyle bir inancın halkın diline yansımış şeklidir.

İslâm âleminde meydana getirilen vakıf eserler, ekseriyele ahirete imanın bir meyvesidir. Hz. Peygamber şöyle der:

"İnsan öldüğünde ameli kesilir. Ancak üç amel ona sevap kazandırmaya devam eder:

1. Sadaka-i cariye.
2. Kendisinden faydalanılan ilim.

3. Ona dua eden salih bir evlat."(5)

Bu hadis, ehl-i imanı, ölümden sonra kendilerine sevap kazandıracak medrese, hastane, çeşme gibi vakıf eserler yapmaya teşvik etmiştir.

Kadere iman, insanı gam ve kederlerden emniyete kavuşturur, gururdan kurtarır.

"Biz her şeyi bir kaderle yarattık."(6)

âyetini bilen mü'min, bela ve musibetler karşısında çökmez, yıkılmaz. Gemiye binen insanın sırtındaki yükü gemiye bırakarak rahat etmesi gibi, şahsının ve toplumun üstesinden gelemediği problemlerde, "*Allah'a tevekkül ettim*" diyerek rahat eder. Faraza, elim bir ölüm hâdisesinde,

"Innalillah ve Innaileyhiraciun" yani "*Biz Allah'a aidiz ve O'na döneceğiz.*"(7)

âyetinden hareketle, kaderin bu hükmüne rıza gösterir. Böylece bunalımdan, sıkıntılardan kurtulur.

Keza, iflas etmiş bir tacir veya imtihanı kaybetmiş bir genç, kadere iman vasıtasıyla, streslerden necat bulur. Yeni bir şevk, taze bir zevkle, işe yeniden başlar.

Hz. Ali şöyle der:

"Zühdün tamamı Kur'an'da iki cümlede özetlenmiştir:

"...Ta ki elinizden çıkana üzülmeysiniz ve O'nun size verdikleriyle şımarmayasınız."(8)

Her kim geçmişte kaçırdığına üzülme, gelecek olanla da şımarmasa, zühdün her iki tarafını da almış olur."(9)

"Küfür ve dalâlet dışında her hâle Elhamdülillah" diyebilmek, böyle bir zühdün neticesidir.

Dikkat edilirse, üstteki âyet kaderle alakalıdır. Öyle görülüyor ki, istikametli bir kader anlayışı zühd, sabır ve tevekkül gibi kemal vasıflarını elde etmede en ehemmiyetli esaslardan biridir.

Hayat inişler çıkışlarla doludur. Normal şartlarda inişler insanı çökertir, çıkışlar onu gurura sevk eder. Kadere iman, insanı mutedil bir tabiata sevk eder. Sağlam bir kader inancına sahip insanlar inişlerde çökmezler, çıkışlarda gururlanmazlar. Zirvelere yükseldiklerinde başları dönmez, bunu Allah'ın bir lütfu olarak görürler, ene'leriyle sahip çıkmazlar. Hz. Süleyman gibi, "*Bu Rabbimin fazlındandır.*" derler.(10)

Bela ve musibetlerde ise, Hz. Eyyüb misali sabırla mukabele ederler. Allah'a dua ve iltica edip, o durumdan kurtulmak için sebeblere yapışırlar. Hz. Peygamber, bu duruma işaret olarak şöyle der:

"Mü'minin hâli ne güzeldir! Eğer bir nimete mazhar olsa şükreder, sevap kazanır. Bir musibete uğrasa sabreder, yine sevap kazanır."(11)

İnsan, takva ile kötü amellerden uzak kalmalı, ayrıca salih ameller ile de süslenmelidir. Bunlar:

- Ya kalb ile,
- Ya beden ile,
- Ya mal ile,
- Ya da hem beden hem mal ile olur.

Kalbî amellerin güneşi, imandır. Bunun en güzel ifadesi, kelime-i şhadettir.

Bedenle yapılan amellerin en cami'i olanı, dinin direği olan namazdır.

Mal ile yapılan amellerin kutbu, İslâmın köprüsü olan zekâttır.

Hem beden hem mal ile yapılan en büyük ibadet, Müslümanların yıllık kongreleri hükmünde olan hacc'dır.

Bütün bu ibadetleri düzgün yapabilmek için ciddi bir nefis terbiyesine ihtiyaç vardır. Bunun da en güzel vesilesi, oruçtur.

Dipnotlar:

(1) *Kâf, 50/17-18.*

(2) *Ahzab, 33/21.*

(3) *Aclûnî, I, 70.*

(4) *Lukman, 31/16.*

(5) *Nesai, Vesaya, 8.*

(6) *Kamer, 54/49.*

(7) *Bakara, 2/156.*

(8) *Hadîd, 57/23.*

(9) *Radî, Şerif, Nehcül-Belâğâ, s. 780.*

(10) *Neml, 27/40.*

(11) *Müslim, Zühd, 64.*